

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
1.Mf.31.179/2022/6.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a felperesi képviselő pártfogó ügyvéd (felperesi képviselő címe) által képviselt **Felperes1** (felperes címe.) **felperesnek**, a képviselő1 (jogi képviselő címe1, ügyintéző: dr. Kisfaludi István ügyvéd) által képviselt **Alperes1 „v.a.”** (alperes címe) **alperes** ellen **rendkívüli munkavégzés ellenértéke és bérpótlékok megfizetése** iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 23.M.71.674/2020/57. sorszámú ítélete ellen az alperes által 58. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részében helybenhagyja.

A felperes pártfogó ügyvédi díját az alperes viseli.

A másodfokú bíróság kötelezi az alperest, hogy az állam javára - külön felhívásra - fizessen meg 171.103 (százhetvenegyezer-százhárom) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Ítéleti tényállás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított ítéleti tényállás szerint a felperes 2008. augusztus 20. napjától állt az alperes alkalmazásában határozatlan idejű munkaviszonyban pultos, majd felszolgáló munkakörben, teljes-, illetve 2012. január 1-jétől heti 30 óras részmunkaidőben. A felperes az alperes által üzemeltetett italbárban dolgozott. A felperes munkaköri feladatát képezte a vendégek kiszolgálása, az üzlet tisztántartása, a standolás és az

árukészlet kezelése. A felperes óradíja 2009-ben 411.- forint, 2010-ben 422.- forint, 2011-ben 488,- forint és 2012-ben 534,- forint volt.

[2] Az italbár hétfőtől szombatig 12:00 órától 21:00 óráig volt hivatalosan nyitva, de gyakran előfordult az is, hogy a vasárnap is nyitva tartottak. A felperes a nyitvatartás előtt fél órával kezdte meg a munkát és a hivatalos zárórát követően is tovább dolgozott, csak akkor zárta be az üzletet, amikor az utolsó vendég is távozott, mivel az alperesi törvényes képviselő azt az utasítást adta, hogy minimum éjfélig, vagy amíg a vendég fogyaszt, tartson nyitva a söröző. A felperes a váltótársával állapodott meg a heti munkavégzésről, két napos váltásban dolgoztak, ez azt jelentette, hogy felperes esetében két nap munkavégzést követően két nap pihenőnap következett. Az alperes a munka- és pihenőidő nyilvántartására vonatkozó kötelezettségét elmulasztotta, sem papír alapon, sem egyéb módon nem tartotta nyilván a munkavállalók rendes és rendkívüli munkaidejét, pihenőnapjait, illetve szabadságát.

Kereset és ellenkérelem

[3] A felperes számszakilag többször módosított keresetében 2009. november 21-től 2012. augusztus 22-ig terjedő időszakra elmaradt munkabér, rendkívüli munkavégzés díjazása, pótlékok és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Állította, hogy a sörözőben rendszerint éjfél után zártak be, mert az utolsó vendégek általában ekkor hagyták el az üzletet. A kialakult gyakorlat az volt, hogy a vendéget nem lehet elküldeni az üzletből. Az volt a munkáltatói jogkör elvárása, hogy éjfélig, sőt addig tartózkodjon ott, amíg vendég van és ezt ő be is tartotta.

[4] Az alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását. Hivatkozásképpen előadta, hogy a felperes egyedül nyitotta a sörözőt, végezte a munkáját és zárta is be a sörözőt. Az alperesi munkáltató az ő tevékenységét nem ellenőrizte. Ha saját anyagi érdekében tovább tartotta nyitva a sörözőt, az saját elhatározásából tette meg, az alperes erre utasítást nem adott. Miután a felperes rendszeresen kapott borraivalót, a felperesnek saját anyagi érdekében állt a nyitvatartási időtől eltérő hosszabb nyitvatartás.

[5] Az alperes a peres eljárás tartalma alatt elismerte, hogy a perbeli időszak vonatkozásában az eredeti jelenléti ívek nem állnak rendelkezésre, azok a munkavégzés helyéről ismeretlen körülmények között eltűntek. Hivatkozással a felperes által kezdeményezett munkaügyi felügyelőségi eljárásra, kérte a felperes kötelezését a jelenléti ívek csatolására azzal, hogy a jelenléti íven feltüntetett időtartamok igazolják a valóban ledolgozott időt. Előadta, hogy miután a 2012-es jelenléti íveket éppen a felperes csatolta be másolatban a felügyelőséghez, alappal feltételezhető, hogy ezen jelenléti íveket is ő tartja magánál.

Korábbi eljárás

[6] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 32.M.995/2013/63. számú ítéletével 1.612.049 forint rendkívüli munkavégzésért járó díj és kamatai megfizetésére kötelezte az alperest.

[7] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Mf.680.914/2017/4. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság 32.M.995/2013/63. számú ítéletét a per főtárgya, a túlmunkadíj jogosultság tekintetében a jogalap tekintetében helybenhagyta, azösszezszerűség tekintetében hatályon kívül helyezte.

[8] A határozat indokolása szerint az alperes a per során azt lényegében nem tette vitássá, hogy a felperes és munkatársa is a sörözőt a hivatalos zárórán túl, gyakran több órával később, csak az utolsó vendég távozását követően zárták be, azonban arra hivatkozott, hogy rendkívüli munkavégzést a munkáltató ügyvezetője kifejezetten nem rendelt el és a felperes nem igazolta, hogy őt erre bárki utasította volna. A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal egyezően megállapította, hogy az üzlet hosszabb nyitvatartása az alperesi munkáltató érdekeit szolgálta, hiszen ezáltal nagyobb nyereségre tett szert. Az alperes maga sem vonta kétségebe, hogy a felperes a fogyasztást minden esetben számlázta, a pénztárgépbe beütötte és a fogyasztásról sms-ben vagy egyéb úton tájékoztatta a munkáltatót. Mindezek alapján megállapítható, hogy a felperes a munkáltató érdekében és elvárása szerint tartotta nyitva a sörözőt, a túlmunkavégzés bizonyítottan a munkáltató tudtával és hozzájárulásával történt.

[9] Ezt követően a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 63.M.270/2018/67. számú ítéletével rendkívüli munkavégzés ellenértéke és egyéb bérpótlékok megfizetésére kötelezte az alperest, melyet a Főváros Ítéltábla mint másodfokú bíróság 1.Mf.31.183/2020/10. számú ítéletével – lényeges eljárási szabálysértés okán – hatályon kívül helyezett és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban előadott nyilatkozatok

[10] A felperes előadta, hogy a jelenléti ívek és a pénztárgép nyitó, illetve záró blokkjai alapján a munkavégzése időtartama egyértelműen megállapítható. Azokon a napokon is ugyanez a helyzet, amikor az alperes a pénztárgépet fesztiválokra helyezte ki, a rendkívüli munkavégzése időtartama ilyenkor a sörözőben kiállított kézi számlák másodpéldányait őrző nyugtatömbökből rekonstruálható. Ehhez hozzászámította a nyitást megelőző végzett előkészítő és a zárást követően végzett befejező tevékenységeket, így pl. a standolás, takarítás időtartamát, ami átlag 30-30 percet jelentett.

[11] Az alperes előadta, hogy a felperes a kereset összecszerűségét nem tudta bizonyítani. Arra az általa csatolt jelenléti ívek és nyugtatomb adatok nem alkalmasak, de ugyancsak nem alkalmas a bizonyításra a pénztárgépből kinyert bizonylatok sem. Az italbárban ugyanis a munkát egymást felváltva végezték a munkavállalók, a pénztárgépet pedig rendszeresen kihelyezték fesztiválokra, így a pénztárgépet többen is használhatták, de egyik munkavállaló sem rendelkezett saját kóddal vagy egyéb megkülönböztetéssel. Ezért a pénztárgépből levett blokkok alapján még megközelítőleg sem állapítható meg az, hogy melyik munkavállaló mennyi ideig használta a pénztárgépet a perbeli időszakban.

Az elsőfokú bíróság döntése

[12] A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest 1.183.509.- forint rendkívüli munkavégzés ellenértéke és bérpótléka, 101.706.- forint éjszakai munkavégzés bérpótléka, 662.842.- forint pihenőnapon és szabadság alatt végzett munka ellenértéke és bérpótléka, 190.735.- forint munkaszüneti napon végzett munka ellenértéke és bérpótléka, valamint 47.727.- forint elmaradt munkabér és ezen összegek után járó kamatok megfizetésére.

[13] A határozat indokolása szerint az elsőfokú bíróság megállapította – figyelemmel a felek nyilatkozataira, a munkaszerződésre és annak módosításaira, valamint az alperesre is irányadó Vendéglátó és Idegenforgalmi Kollektív Szerződés szabályozására – hogy az alperes a munkaviszony kezdetétől heti munkaidőkeretben foglalkoztatta a felperest. A felperes esetében két nap munkavégzést két nap pihenőnap követett, melyet a csatolt jelenléti ívek, pénztárbizonylatok és a felperes saját kimutatásai is igazoltak, az alperes pedig ezzel ellentétes tény nem bizonyított a perben. A felperes és váltótársa által kialakított gyakorlatot az alperes nem kifogásolta, hanem azt jóváhagyta.

[14] Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy az munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 86. § (1) és (2) bekezdései alapján a felperes beosztás szerinti napi munkaidejébe bele kell számítani a kereskedelembe szokásos, a nyitást megelőző előkészítő és a zárást követő befejező munkálatokhoz szükséges 30-30 perc időtartamot is. Utalt arra, hogy ezt a Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.914/2017/4. számú ítélete is rögzítette. Megállapította, hogy a felperes egy héten heti 40 óra, majd 2012. január 1. napjától heti 30 óra munkavégzésre volt köteles, az ezt meghaladó többlet munkavégzés időtartama rendkívüli munkavégzésnek minősül.

[15] A bíróság által kirendelt igazságügyi szakértő az elsőfokú bíróság utasítása és a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzésében foglaltaknak megfelelően terjesztette elő a szakértői véleményét. A szakértő napi bontásban kimunkálta a felperes által munkában töltött időt, külön jelezve azt, hogy adott nap pihenőnapnak vagy munkaszüneti napnak minősül-e, illetve külön feltüntette az éjszakai munkavégzés időtartamát is. Az elsőfokú bíróság elfogadta azt a szakértői megállapítást, hogy az italbárban üzemeltetett pénztárgép

nyitó és záró blokkját csak egyetlen példányban lehetett előállítani, ezért az adott napra vonatkozó nyitó és záró blokkot csak az a személy vehette le, aki az adott napon dolgozott. Az alperes nem tudott olyan tényt megjelölni és bizonyítani, ami a szakvéleményt aggályossá tette volna. Számos esetben előfordult, hogy az alperes a bíróság végzéseit nem vette át, az abban foglaltakra többszöri felhívás és a határidő biztosítása ellenére nem nyilatkozott. Végül az alperes csak arra hivatkozott, hogy a felperes által állított munkavégzési időtartamokat teljes terjedelemben vitatja, mivel álláspontja szerint azok csak a felperes saját tényállításai, valamint, hogy életszerűtlen, hogy 10 évvel a rendkívüli munkavégzés után tudjon csak a felperes valósághű új kimutatást készíteni. Ezen túl az alperes vitatta a szakértői véleményben alkalmazott módszert, azt azonban nem adta elő, hogy a felperes tényelődásából mit és miért vitat, konkrétumot nem tartalmazott a vitatása. A szakértői vélemény kiegészítéseire úgy nyilatkozott, hogy a szakértői módszer alkalmatlan a keresetben foglaltak alátámasztására. Az alperes további iratai sem tartalmaztak konkrét vitató nyilatkozatot. A kiegészített szakértői véleményt az alperes határidőben nem vitatta, az erre vonatkozó 51. számú végzést 2022. április 13-án átvette. Az alperes az eljárás során nem jelölt meg semmilyen olyan konkrét tény, illetve bizonyítékot, ami a pontosított szakértői vélemény helyességét kétségessé tette volna. Az elsőfokú bíróság a szakvéleményt ellentmondásmentesnek, teljeskörűnek és aggálytalannak minősítette, mely a per adataival összhangban áll és a bíróság által adott iránymutatásnak megfelelően készült el.

[16] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a rendkívüli munkavégzés szabadidővel történő megváltására vonatkozóan a felek között nem jött létre megállapodás, egyébiránt azonban a vonatkozó kollektív szerződés 29. § (6) bekezdése is főszabályként a pénzbeli megváltást írja elő.

[17] A szakértő a rendelkezésre álló pénztárgépszalagok, illetve kézi nyugták alapján megállapította, hogy a felperes a heti munkaidőkereten felül 1535,13 óra rendkívüli munkát végzett, melynek ellenértéke 790.945.- forint alapbér és 392.564.- forint pótlék, összesen 1.183.509.- forint. Így a bíróság ennek megfizetésére kötelezte az alperest. A szakértő továbbá megállapította, hogy a felperes a peresített időszakban 1428,43 óra időtartamban végzett éjszakai munkát, melynek pótléka 101.706.- forint volt. A pihenőnapi és szabadság alatti munkavégzés időtartama 711,13 óra volt, melynek munkadíja 334.841.- forint, pótléka 328.001.- forint, összesen 662.842.- forint. A szakvélemény szerint a munkaszüneti napi munkavégzés időtartama 192,45 óra volt, melynek munkadíja 91.947.- forint, pótléka 98.787.- forint, összesen 190.735.- forint.

Fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[18] Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, kérve az elsőfokú bíróság ítéletének - az elmaradt munkabér és járulékaira vonatkozó kötelezés kivételével - a megváltoztatását és a kereset elutasítását. Hivatkozásképpen előadta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete sérti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (3) bekezdését, az Mt. 107-109. §-ait és a 143. § (2) bekezdés a) pontját.

[19] A felperes a bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget és nem bizonyította kétséget kizáróan az általa állított – és egyébként általa is többször módosított – tényleges munkavégzés időtartamát. A Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.914/2017/4. számú ítéletében rögzített azon iránymutatás, mely szerint a felperesi kimutatást a csatolt pénztárbizonylatok, pénztárgépszalagok, és a perbeli időszak nagy részét lefedő jelenléti ívek alapján kell elkészíteni, nem azt jelenti, hogy a bíróságnak az azokból esetleg kinyerhető információkat kritika nélkül munkaidő-nyilvántartásnak kell elfogadnia. Az alperes álláspontja szerint jelenléti ív alatt kizárólag az alperesi munkáltató által rendszeresített, nyomtatott formátumú, a felperes által is elismerően aláírt okiratokat lehet érteni. Ezeket azonban sem a szakértő, sem az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, miközben ezek ellentétben állnak a megállapított tényállással. E körben következetesen állította az alperes, hogy a fel nem lelhető jelenléti ívek minden bizonnyal a felpereshez kerültek, hiszen a meglévőket is a felperes csatolta. Igaz, hogy általánosságban a jelenléti ívek őrzése a munkáltató feladata, azonban a jelen per iratai alapján egyértelműen megállapítható, hogy erre azért nem került sor, mert azokat a felperes jogosulatlanul vette magához. Márpedig az Mt. 6. § (1) bekezdése szerint felróható magatartásra előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Mindebből nem vonható le olyan következtetés, hogy a fel nem lelhető jelenléti ívek helyett a felperes kézzel írt kimutatásait vagy a pénztárbizonylatokat kell elfogadni munkaidő-nyilvántartásnak. Erre az újabb szakértői vélemény sem ad választ.

[20] Továbbra is állította, hogy a felperes nem tudta bizonyítani, hogy egyáltalán mely napokon dolgozott. Miként a szakértő is megállapította, a pénztárgépben nem volt azonosíthatóan saját kóddal elkülönítve, hogy az adott napon ki dolgozott. Az a felperes, aki az őt meg nem illető jelenléti íveket is birtokba vette, nem volt akadályoztatva a tekintetben sem, hogy olyan, a munkahelyen fellelhető pénztári bizonylatokat vegyen magához, amelyek olyan napokon készültek, amikor nem dolgozott. A felperes eleve nem volt feljogosítva a pénztári bizonylatok saját felhasználására, arra, hogy azokat magához vegye, illetve azokról másolatot készítsen. Ez a magatartás szabálytalan. Miután a felperesnek ezzel kapcsolatban nem voltak erkölcsi aggályai, a más napokon készült bizonylatokat is magához vehette. Így a bizonylat vagy annak másolata pusztán birtoklásából nem vonható le munkajogi következtetés. A szakértőnek az a megállapítása, hogy ugyanannak a személynek kellett levennie a kezdő és a záró bizonylatot, semmilyen bizonyítást nem jelent arra nézve, hogy ki volt az a személy.

[21] A felperes a munkakezdést az adott napi első pénztári bizonylat dátumához köti, és innen visszafelé számít fel 30 perc előkészítő munkát, így határozván meg a munkakezdést. Tekintettel azonban arra, hogy az első pénztári bizonylat dátuma előre nem meghatározható, így a feltételezett munkáltatói munkakezdés teljesen lehetetlen, mert ez azt eredményezné, hogy a sörözőt minden nap más időpontban kellett volna kinyitni, ami életszerűtlen. Van olyan pénztárszalag, amely szerint a nyitás 10 óra 4 perckor történt, az pedig ugyancsak teljesen életszerűtlen. A felperest a munkáltató nem jogosította fel arra, hogy eltérjen a hivatalos nyitási időponttól. Ez azt jelenti, hogy ha a pénztárszalagok alapján a nyitási időpont megállapíthatósága kérdéses, akkor az abból levezetett munkavégzési időtartam is. Az elsőfokú bíróság ezen állításokat tévesen megalapozottnak és bizonyítottnak tekintette. A nem olvasható pénztári bizonylatok különösen nem szolgálhatnak bizonyítékkul.

[22] Az elsőfokú ítélet hosszasan taglalja, hogy az elsőfokú bíróság miként értékelte az alperes terhére azt a magatartást, hogy az alperes nem fűzött minden egyes újabb szakvélemény verzióhoz részletes véleményt. Ehelyett azt kellett volna értékelnie, hogy míg az alperes következetesen képviselte azon álláspontját, hogy a szakértői módszer nem megfelelő, addig az újabb és újabb szakvélemény verziókat maga a felperes sem fogadta el és a szakértő ezeket rendre vissza is vonta azzal, hogy újabb szakvélemény készítésébe kezdett. Az elsőfokú bíróságnak mindebből helyesen azt a következtetést kellett volna levonnia, hogy a szakértő nem tudja elvégezni a feladatát, a felperes pedig maga sem tudja meghatározni az állítólagos rendkívüli munkavégzés mértékét.

[23] Az elsőfokú bíróság tévesen kötelezte az alperest a 2.933.941.- forint szakértői díj megfizetésére. A szakértői munka és költség nagy részét azon szakvélemény „verziók” elkészítése tette ki, amelyek nem szolgálnak a keresetben foglaltak alátámasztására, vagyis a felperes szempontjából sikertelenek voltak. Ezért az alperes esetleges pervesztessége esetén is csak a szakértői költség azon részének megfizetésére kötelezhető, amely a kereset alátámasztására szolgáló szakvélemény „verzió” elkészítésére esik. A szakértői költség fennmaradó részét pedig pernyertességre tekintet nélkül a felperesnek kell viselnie a régi Pp. 80. § (2) bekezdése alapján.

[24] A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Hivatkozásképpen előadta, hogy az elsőfokú bíróság a régi Pp. 206.§ alapján a tényállást a felek és a tanúk előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapította meg, azokat a maguk összességében értékelte és meggyőződése szerint bírálta el, figyelembe véve az eljárás során a felek által tanúsított perbeli magatartást is. Az alperes csak állította, de bizonyítani nem tudta a jelenléti ívek jogosulatlan elvételét, így állítása megtévesztésre irányul. A munkaviszony megszűnés időpontjában lefolytatott munkaügyi ellenőrzés is az alperest marasztalta el a munkaidő-nyilvántartás hiányosságai miatt, mert már akkor sem tudta bizonyítani, hogy jog- és tényyszerűen tartotta volna nyilván a munkában töltött időt. A jogerős közbenső ítélet kifejezetten állást foglalt a jelenléti ívekkel kapcsolatosan és kimondta azt, hogy az alperesnek, mint munkáltatónak a kötelezettsége a munkavállalók munkaidejét nyilván tartani, ennek elmulasztása az alperes terhére írható. A közbenső ítélet egyértelműen elfogadta a pénztárgép szalagok, bizonylatok hitelességét igazoló szakértői bizonyítást. Az alperes ugyancsak megtévesztően nyilatkozott a bizonylatok elvételére, ezt bizonyítani nem tudta. Téves a fellebbezésben foglalt azon alperesi állítás, hogy a munkaidő kezdő időpontját az első pénztári bizonylat dátumához kötötte volna a felperes. Ez nem felel meg a valóságnak, a söröző nyitvatartása ki volt függesztve, a felperes a nyitvatartási idő kezdete előtt mindig a munkahelyen volt. Az első fogyasztó számláját ellenben azért őrizte meg, hogy bizonyítani tudja – pontos nyitvatartás hiányában – hogy mely napokon dolgozott az üzletben.

[25] A hosszadalmas szakértői bizonyítás alapján végül a tényállás és az ügyben alkalmazandó jog megnyugtatóan tisztázásra került. Miután az alperes volt az, aki nem állította be megfelelően a pénztárgépe óráját, így a nyári és téli időszakításból eredő

változásokat, eltéréseket a pénztárgép nem vette figyelembe, ezért az elkészült szakértői megállapításokat is pontosítani kellett. Az alperes a tényállás felderítése során elkészült, majd pontosított szakértői vizsgálati eredményekre észrevételt nem tett, csupán állította, hogy a szakértői módszer alkalmatlan a kereseti követelés megállapítására. Más szakértői módszert azonban nem javasolt, a kézhez vett szakértői véleménnyel kapcsolatban észrevételt, ellenvetést nem indítványozott, pontos kifogást nem adott elő. Összességében az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és az abból levont jogi következtetései is helyesek. Ugyancsak megalapozott a szakértői díj megfizetésére vonatkozó rendelkezés, figyelemmel arra, hogy az alperes teljes egészében pervesztes lett. Emellett helytálló, hogy az alperes magatartása, együttműködésének teljes hiánya is oka volt a bizonyítás nehézségének, az eljárás elhúzódásának.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[26] A fellebbezés – az alábbiak szerint – megalapozatlan.

[27] A másodfokú bíróság a régi Pp. 235. § (1) bekezdése szerint eljárva a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között vizsgálta az elsőfokú bíróság ítéletét, ezért a nem fellebbezett, elsőfokon jogerőre emelkedett elmaradt munkabér és kamatai nem képezték a másodfokú eljárás tárgyát.

[28] A Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 4.Mf.680.914/2017/4. számú közbenső ítélete a rendkívüli munkavégzés díjazása jogalapja vonatkozásában az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, az ítélt dolog, ezért a további eljárás csak az összepszerűség vonatkozásában folytatódott.

[29] A másodfokú bíróság a jogszabályi rendelkezéseket kiegészítette azzal, hogy a peresített időszak nagyobb részére a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992 évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) rendelkezései az irányadóak, és a kisebb részében irányadó az új Mt, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény. Az új Mt. hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény 8. § (1) bekezdése szerint az új Mt. XI. fejezete (A munka- és pihenőidő) rendelkezéseit - az Mt. 95. §-ában, 97. § (5) bekezdésében és 132. §-ában foglaltak kivételével - a 2012. június 30. napját követően kezdődött munkaidőkeret vagy közölt munkaidő-beosztás tekintetében kell alkalmazni. Egyébiránt azonban a munkaidőre, az előkészítő és befejező munkálatokra, a munkaidő-nyilvántartási kötelezettségekre, a munkaidő beosztására és ellenőrzésére vonatkozó kötelezettségeket tartalmazó jogszabályi előírások mind a régi, mind az új Mt.-ben azonos tartalmúak a peranyagot érintően.

[30] A régi Mt. 119.§ (1) bekezdése szerint a munkáltató a munkaidőt a munka jellegére, valamint az egészséges és biztonságos munkavégzés követelményére figyelemmel

osztja be. A régi Mt. 140/A.§ (1) bekezdése előírja, hogy a munkáltató köteles nyilvántartani a munkavállalók

a) rendes és rendkívüli munkaidejével, ügyeletével, készenlétével,

b) szabadságának kiadásával,

c) egyéb munkaidő-kedvezményével kapcsolatos adatokat. A hatályos Mt. tartalmában ezzel azonos rendelkezéseket tartalmaz.

[31] Mindezek alapján a munkaidő beosztása, és annak ellenőrzése, nyilvántartása is lényeges munkáltatói kötelezettség, melyet az alperes teljesen negligált. Több tanú egybehangzóan nyilatkozott arra, hogy az alperesi törvényes képviselő számos alkalommal jelent meg a sörözőben, ezért tudnia kellett, hogy az a nyilvántartási időtől eltérően hosszabb ideig tart nyitva. A becsatolt okirati bizonyítékokból, így a nyugtákból, az sms-k időpontjából is egyértelműen megállapítható, hogy az alperesnek tudnia kellett azt, hogy az üzlet nyilvántartási időn túl is nyitva áll és azt is, hogy a felperes túlórárt végez, amelyet ő nem fizet ki. Az alperes egyáltalán nem ellenőrizte a felperes munkavégzését. A következetesen érvényesülő bírói gyakorlat szerint a munka- és pihenőidő nyilvántartásának olyannak kell lennie, hogy abból a törvényben előírtak megtartására egyértelmű következtetést lehessen levonni, a munkaidő nyilvántartásban a munkaidő-beosztásban történt változást megfelelően dokumentálni kell (BH2013. 226.). Egységes a bírói gyakorlat a tekintetben is, hogy a bíróság a közvetett bizonyítékok értékelésével megállapíthatja a munkavállaló által teljesített túlmunka idejét, amennyiben a munkáltató a munkaidő-nyilvántartási kötelezettségének nem tesz eleget (BH2009. 120.). A törvényben előírt munkaidő - nyilvántartás elmulasztásakor - a munkaidő tartama, illetve a rendkívüli munkavégzés egyéb bizonyítékok alapján mérlegeléssel megállapítható (EBH2009. 1986.).

[32] Az alperes nem vitatta, hogy a felperes feladatát képezi a munkaköri leírásban is szereplő takarítás, standolás, melyek természetesen hozzá tartoznak a vendéglátóipari egységek működéséhez, ezen munkavégzés ideje is munkaidőnek minősül. A korábbi másodfokú bírósági határozatban is szerepelt, hogy a felperes átlagosan 30-30 perc időtartamban végzett előkészítő és befejező munkálatai a munkaidő megállapítása során számításba veendőek, figyelemmel a meghallgatott tanúvallomásokra és a felperes munkaköri leírására is.

[33] Alapítván az alperes azon hivatkozása, hogy csak a jelenléti íveket lehetett volna figyelembe venni a munkavégzés időtartamának meghatározásához, de ugyanakkor rosszhiszemű is, tekintettel arra, hogy a jelenléti ívek az alperes mulasztása, jogszabályi kötelezettségei megsértése folytán nem állnak rendelkezésre. Az alperes a felperes jelenléti ívekkel kapcsolatos rosszhiszemű magatartását nem bizonyította. A felperes a 2013. augusztus 5-i beadványában előadta, hogy miután azt tapasztalta, hogy a jelenléti ívek megőrzéséről alperes nem gondoskodik, annak néhány példányát magához vette. A felperes a 32.M.995/2013/16. számú jegyzőkönyvben elmondta továbbá, hogy a jelenléti íveket nem fűzték le, hanem azokat összegyűrték, illetve szemétként bedobták, ezeket ő megtartotta. Ez azonban nem igazolja, hogy a felperes csalárd szándékkal a jelenléti íveket több évre visszamenőleg magához vette. Amennyiben az alperes jogszabályi kötelezettségeit betartja, a jelenléti ívekkel, mint kötelező jogszabályi nyilvántartásokkal rendelkeznie kellett volna.

[34] A rendkívüli munkavégzést mind okirati bizonyítékok, mind a tanúvallomások külön-külön és együttesen is bizonyítják. A becsatolt nyugtákból számottevően soknak a kiállítási ideje 21 óra utáni. Ez igazolja, hogy valós a felperes azon tényállítása, hogy nem csak az alperes által állított nyitvatartási időben dolgozott. A felperes munkaköri feladatai közé tartozott, hogy záráskor a készletről tájékoztassa a törvényes képviselőt. A felperes a telefon híváslistájából lehívott sms-ek időpontjával is igazolta, hogy jóval a hivatalos munkaidő végén is dolgozott, így éjfél 25 perckor, éjfél 39 perckor, hajnali 1 óra 28 perckor is küldött az alperesi ügyvezetőnek sms-t a készletről (2014. március 19-i iratok).

[35] A tanúvallomások is egyértelműen igazolták a hivatalos nyitvatartási időn túli munkavégzést? tanú1 tanú megerősítette, hogy többször megtörtént, hogy 11 óra után is nyitva volt a söröző, ha egy vendég volt, akkor is nyitva volt. A tanú elmondta, hogy maga is általában 10-11-12 körül ment el. Egy alkalommal tanúja volt egy esetnek, amikor a felperes szólt a késői vendégnek, hogy most már jó lenne távozni, de a vendég nem ment el, ezért addig várt a felperes, amíg elment a vendég. Elmondta, hogy az utolsó vendég távozása után a felperes 20-25 percet maradt még benn, a takarítás és az egyéb feladatok elvégzése érdekében. tanú2 tanú előadta, hogy a felperes általában már fél 12-kor nyitott. Emlékezete szerint a söröző 12-től este 9-ig volt nyitva, de korábban nyitott a felperes és jóval később zárt be, 10-12-kor, volt, amikor éjjel 1-2 óráig is ott maradtak. Amíg vendég volt, addig a felperes nyitva tartotta a sörözőt. A tanú ezt úgy mondta el, hogy állítása szerint nap mint nap ide járt. Jellemzően este 10 óra felé gyűltek össze a vendégek, akkor kezdődött az éjszakai élet. tanú3 tanú ugyancsak megerősítette, hogy késő este akár éjjel 2-3-ig is bent voltak a sörözőbe. A felperes addig tartotta nyitva a sörözőt, amíg a vendégek voltak. tanú4 tanú is elmondta, hogy 11-kor is nyitva volt a söröző, de volt, hogy éjjel 2-3-kor is. A tanú igazolta, hogy a felperesnek ugyan délben kellett nyitnia, de korábban bement, mert nyitás előtt takarított. Elmondta azt is, hogy a felperes addig tartotta nyitva az üzletet, amíg vendég volt, és ez jellemző is a vendéglátóiparra, erre nézve több tanú is nyilatkozott. tanú5 tanú is elmondta, hogy a hangulat általában 10 óra felé fokozódott. Amíg fizető vendég volt, addig az üzlet nyitva volt. Kiemelt jelentősége van a felperes váltótársának, munkatárs. tanúvallomásának. A váltótárs megerősítette, hogy szombaton és vasárnap is nyitva volt az üzlet és dolgoztak, valamint azt is, hogy nem 21 órakor zártak be, hanem 22-23-ig, de volt, hogy éjjelig is nyitva voltak. Elmondta azt is, hogy nem a valóságnak megfelelően vezették a jelenléti ívet, mert többségében 21 órát írtak be a munkaidő végeként. Állította, hogy ő maga napjában 9-13 órát volt bent.

[36] Megalapozatlan az az alperesi fellebbezési hivatkozás, hogy a felperes nem tudta bizonyítani, hogy egyáltalán mely napokon dolgozott. Nem fogadható el az az alperesi érvelés sem, hogy a felperes által csatolt pénztárbizonylatok, illetve a pénztárgép szalagok nem alkalmasak a felperesi munkavégzés bizonyítására, illetve azokból nem állapítható meg, hogy a felperes az adott napon ténylegesen dolgozott. Az alperesi ügyvezető a 32.M.995/2013/10. számú jegyzőkönyvben elismerte, hogy esetenként kinyitottak vasárnap. Elismerte továbbá, hogy hétvégenként a tanú6 nevű másik munkavállalót fesztiválokra elvitte és ilyenkor a felperes helyettesítette a másik munkavállalót. A felperes váltótársa ugyancsak elmondta tanúvallomásában, hogy szombaton és vasárnap is nyitva volt az üzlet és dolgoztak. Az alperes nem vitatta, hogy a felperes váltótársával az általa állítottak szerint dolgozott, azaz

két munkanapot két pihenőnap követett. A felperes ennek megfelelően is dolgozta ki a rendkívüli munkavégzés iránti díjazás követelését. A felperes a per kezdetétől állította, hogy a pénztárgépi nyitó és záró blokkok alapján, melyek eredeti példányát megőrizte, számolta ki az őt megillető rendkívüli munkavégzést. Miként a 25. számú beadványában előadta, ezek csak olyan módon kerülhettek hozzá, hogy az adott napokon ő nyitotta a gépet és ő zárta az üzletet. Csak az általa ledolgozott napokkal kapcsolatban terjesztett elő igényt és csak azokat számolta el, az kitűnik az általa készített kimutatásból is, hogy a váltótársa napjait nem érvényesítette. A felperes az 52. számú beadványban hivatkozott arra, hogy a nála lévő 1. sorszámmal jelölt eredeti nyitóblokk és az eredeti utolsó sorszámmal ellátott záróblokk az aktuális napot követő időpontban nem nyomtatható ki, azaz a váltótárs már nem tudja reprodukálni ugyanazt a nyitó és záró blokkot, ezt a szakértő is megerősítette. Az igazságügyi szakértő a bíróság azon kérdésére, hogy a „nyitó és záró számlák levételére utólag az aktuális napot követő időpontban kerülhet-e sor (a váltótárs hozzáférhet-e a megelőző napi bizonylatokhoz)” azt a választ adta, hogy „A pénztárgépet az értékesítési nap végén a napi forgalmat nullázó zárással kellett zárni. A következő értékesítési napon a napot nyitással kell kezdeni. A napi záráshoz és nap nyitáshoz tartozó bizonylat egy példányban nyomtatható ki, annak a megisméltése nem lehetséges, viszont az előző időszakban készített bizonylatok az ellenőrző szalagra kinyomtatásra kerülnek és az eredeti példányok is megőrzésre kötelezettek.”. Az alperesnél az elkészült bizonylatokhoz való hozzáférés szabályozásának megállapítása nem szakértői feladat. Lényeges, hogy a felperes váltótársa munkatárs. tanúvallomásaiban úgy nyilatkozott, hogy a hivatkozott pénztárbizonylatokat a felperes állította ki (32.M.995/2013/24. számú jegyzőkönyv). Miután a zárással lezárt bizonylatokat csak egyszer lehet kinyomtatni, és a felperes váltótársa is azt állította, hogy a becsatolt pénztárbizonylatokat a felperes állította ki, amely bizonylatokat a munkaidő-beosztással is egyeztek, ezért azok a munkavégzés tanúsítására alkalmas okirati bizonyítékként értékelhetőek voltak.

[37] A fenti okirati és tanúbizonyítékokat az elsőfokú bíróság a régi Pp. 206.§ (1) bekezdése szerint eljárva a maguk összességében értékelte, majd a megállapított tények alapján elrendelte a szakértői bizonyítást. Az igazságügyi szakértő helyszíni szemle, a papír alapú ellenőrző szalagok, valamint a pénztárzárások és az egyéb bizonylatok alapján állapította meg a szakértői véleményét. Értékelte a pénztárbizonylatokat, a nyugtatömböket és a rendelkezésre álló jelenléti íveket, valamint vizsgálta az alperes számviteli iratait is. A szakvélemény alátámasztotta, hogy a napi forgalmi jelentés időpontja megegyezett a záró blokkon szereplő időpontokkal. Ezen túlmenően a perbeli időszak egy részére rendelkezésre állnak a jelenléti ívek, azokból pedig kitűnik, hogy a felperes, illetve a váltótársa mely napokon végzett munkát. Az alperes fellebbezésében sem a számításokat, sem az összecszerűségeket nem kifogásolta, mindösszesen azt állította, hogy nem vehetők figyelembe a napi pénztárnyitások, zárások a túlmunka időtartamaként.

[38] Tekintettel arra, hogy az alperes nem vitatta a felperes munkaidő-beosztását, tehát hogy két nap munkavégzést követően két nap pihenőnap következett be, illetve azt, hogy a felperes mellett további egy munkavállaló dolgozott, aki a felperes váltótársa volt, figyelemmel a felperes által kimunkált és érvényesített igényre és a jelenléti ívek, valamint a pénztárbizonylatok tartalmára is megállapítható, hogy a felperes nem valamennyi napra, hanem csupán a munkaidő-beosztásának megfelelő módon a tényleges munkavégzési napokra

terjesztette elő az igényét. Ezt a bizonyítékok összevetéséből, azok összességében történő értékeléséből megállapítható.

[39] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az utolsó szakértői vélemény kiegészítése a kirendelő végzés utasításainak mindenben megfelel. Az alperes ezzel szemben a bíróságnak a régi Pp. 141.§ (6) bekezdésére való figyelmeztetése ellenére (23.M.71674/2020/51.) csak általános vitatást tartalmazó nyilatkozatot terjesztett elő 2022. május 9-én („A szakértő által alapul vett, munkaidő-nyilvántartásnak nem tekinthető iratok és így maga a szakértői módszer alkalmatlan a keresetben foglaltak alátámasztására”). A régi Pp. 235.§ (1) bekezdése szerint a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

[40] Az alperes törvényes tájékoztatás és figyelemfelhívás ellenére az elsőfokú, de még a fellebbezési eljárásban sem jelölte meg, hogy mely ponton vitatja a szakértő által megállapított tényleges munkaidőt, így a munkaidő kezdetét kifogásoló nyilatkozata, mint elkésett és mint konkrétumok nélküli, nem értékelhető. Emellett utal a másodfokú bíróság arra, hogy a felperesnek az üzlet nyitását megelőzően a kereskedelemben szokásos előkészítő munkálatokat el kellett látnia, egyébiránt pedig a munkaidő meghatározásának és az ellenőrzés elmulasztásának jogkövetkezményei nem háríthatóak át a felperesre.

[41] Megalapozatlanul állította az alperes, hogy a szakértői díjat a felperesnek kellene viselni. Nem a felperes, hanem éppen az alperes késedelmeskedett indokolatlanul a bizonylatok, így például a fesztiválok napjaira vonatkozó kézi számlák becsatolásával. A felperes egyéb olyan magatartást sem tanúsított, ami indokolta volna a régi Pp. 80.§ (2) bekezdése szerinti költségviselést. A szakértői véleményt több alkalommal is pontosítani kellett, egyrészt mert a szakértő az előkészítő és befejező munkálatok időtartamát nem számolta bele a munkavégzés időtartamába, másrészt mert a bíróság rendelkezése szerint - figyelemmel a kollektív szerződésre is - megvalósult az egyenlőtlen munkaidőbeosztás és a felperes heti munkaidőkeretben került foglalkoztatásra. A felperes észrevételezte továbbá, hogy a szakértő önhatalmúlag a munkaszünet időtartamával csökkentette a munkaidejét, holott egyedül végzett munkát az alperesnél, az alperes munkaközi szünetet részére nem biztosított. A felperes továbbá a fesztiválok időtartamára, amikor a sörözőben dolgozott, és pénztárgép szalag, nyugta helyett kézzel írott számlát bocsátott ki is kérte megállapítani a helyes munkaidőt. A szakvélemény hiányosságai ennek okán álltak elő, de ez nem hárítható a felperesre. A kiegészítések oka az volt, hogy az alperes a munkaidőt egyáltalán nem határozta meg, nem ellenőrizte és nem is tartotta nyilván. Ezért az alperes köteles a szakértői munkadíj viselésére, az nem hárítható át a felperesre.

[42] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Záró rész

[43] A másodfokú bíróság a régi Pp. 85/A. § (4) bekezdés alapján az alperest kötelezte az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 46. § (1) bekezdése szerinti fellebbezési illeték megfizetésére.

[44] A felperest képviselő pártfogó ügyvédi díjat a régi Pp. 87. § (2) bekezdése, 78. § (1) bekezdése alapján az alperes viseli.

[45] A másodfokú bíróság a régi Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálta el.

[46] A másodfokú ítélet elleni fellebbezést a régi Pp. 233. §-a kizárja.

Budapest, 2022. szeptember 15.

dr. Vajas Sándor s.k.
dr. Kovács Edit s.k.
a tanács elnöke
bíró

dr. Kulisity tanú6 s.k.
előadó bíró